

Ekeby kyrka

1_11_030

59.1663, 15.2718

Långt tillbaka i tiden låg Ekeby kyrka på en plats som var viktigt. På västra sidan av kyrkan möttes tidigare två betydelsefulla vägar: den gamla vägen från Kumla och den gamla landsvägen från Örebro. Nu har dessa viktiga farleder delvis ersatta av riksväg 51 och 52. Men de äldre vägarna finns ännu kvar, om än mindre trafikerade.

Redan på 1100-talet eller kanske 1200-talet uppfördes en stenkyrka i Ekeby. När denna kyrkan blev för liten eftersom befolkningmängden ökade ersattes den på 1770-talet av nuvarande kyrka. Murpartier som finns i långhusets södra och östra murar är kvarvarande rester av den tidigare kyrkan.

Stigluckan - det vill säga porten in till kyrkogården - är inte fullt så gammal som man först kan tro utan är byggd på 1960-talet, även om den är gjord med en äldre stiglucka som förlaga.

Nordost om kyrkan finns ett gravkapell från 1959, ritat av Karl Martin Westerberg.

Flera renoveringar av kyrkan har ägt rum under 1900-talet, både utvändigt och invändigt. När kyrkorummet i mitten av 1990-talet skulle få nytt kalkstensgolv, påträffades bland annat en speciell stor flat sten där båda sidorna hade ett ristat så kallat ringkors, liknande de som finns på runstenar. Stenen har sannolikt tillhört en tidigmedeltida Eskilstunakista. Fyndet som kan hänföras till mitten av 1000-talet gör ekeby kyrka till en av de äldsta kristna boplatserna i denna del av landet.

I vapenhuset finns också två stora gravhällar som tidigare legat i kyrkans golv.

Altartavlan som är målad av Pehr Hörberg år 1793 och har motivet: Jesus välsignar barnen, skänktes av "herrsskapet på Nynäs", generalmajoren Coyet och hans hustru.

En mindre känd sida hos Pehr Hörberg var hans karriär som spelman. Ett antal låtar efter Hörberg har funnits och är idag tämligen spridda i spelmanskretsar. Bland annat Pigopolskan, som hittats nedtecknad på baksidan av en av konstnärens altartavlor.

Pehr Hörberg brukade själv bestämma motiven på sina altartavlor. När han exempelvis skulle måla altartavlan i sin hemtrakt Virestad i södra Småland hade han blivit beordrad att måla motivet den yttersta domen, ett motiv som han inte alls var intresserad av. När han då presenterade en skiss som visade sockenstämmans medlemmar i helvetet, ändrade de sig snabbt och överlät till Hörberg att själv bestämma motivet.

Tre år efter att han målade tavlan som finns här i Ekeby kyrka blev han invald i Konstakademien, och står i matrikeln upptagen som nummer 100 med den ovanliga titeln: "Pehr Hörberg, Jordbrukare af bondeståndet, Kunglig Hof-målare".

Predikstolen skänktes till kyrkan år 1831 och är tillverkad av Johan Holmberg i Linköping.

En dopfont i romansk stil stod redan tidigare i den gamla kyrkan, och är förmodligen från då den kyrkan byggdes. Eftersom det finns ett tapphål i cuppan har funten daterats till 1100-talet. Locket till dopfonten är vid sidan om själva funten det äldsta föremålet i kyrkan. Locket förvaras i sakristian.

Här finns också en pengakista från 1769. När man samlade in pengar inför ombyggnaden av kyrkan gnagde möss hål i den gamla kistan och åt upp de riksdalelsedlar som hunnit samlas i kistan. Detta kom att drabba kyrkvårdarna särskilt svårt, då dessa var ersättningsskyldiga när pengar eller inventarier kom bort.

Den mekaniska kororgeln är byggd 1969 av Grönlunds Orgelbyggeri i Gammelstad utanför Luleå i Norrbotten.

1846 byggde Per Zacharias Strand, Stockholm en orgel till kyrkan. Han avled dock innan orgeln var helt färdig, och arbetet fullbordades av A V Lindgren och J Blomqvist i Stockholm.

Den nuvarande orgeln är byggd 1916 av E A Setterquist & Son i Örebro, men fasaden är från 1846 års orgel. Orgeln har renoverats flera gånger.

Källor:

Webb: Riksantikvarieämbetets bebyggelseregister.

Webb: Länsstyrelsen i Örebro län.

Webb: Kumla pastorat.

Bok: "Närke. Landskapets kyrkor". Riksantikvarieämbetet Marian Ullén (red). ISBN 978-91-7209-709-4

Bok: "Pehr Hörberg". Bengt Cnattingius 1937.